

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde

Natura 2000-område nr. 88
Habitatområde H77

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Natura 2000-område Nr. N88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde
Habitatområde H77

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen Ribe
Sorsigvej 35
6760 Ribe
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBN nr.

978-87-7091-243-3

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Nørholm Hede

Fotograf: John Frikke, Naturstyrelsen Ribe

Resume:

Natura 2000-plan for Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde (nr. N88). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Natura 2000-plan

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	12
<i>Vurdering af tilstand</i>	13
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	17
Målsætning	19
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	20
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	21
<i>Modstridende interesser</i>	22
Indsatsprogram	23
<i>Generelle retningslinjer</i>	24
<i>Konkrete retningslinjer</i>	25
<i>Forslag til virkemidler</i>	25
Sammenhæng og synergi med vandplan	26
Strategisk miljøvurdering	26
Bilag 1 Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	
Bilag 2 Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	
Bilag 3 Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	
Bilag 4 Miljørapport for Natura 2000-planen	

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

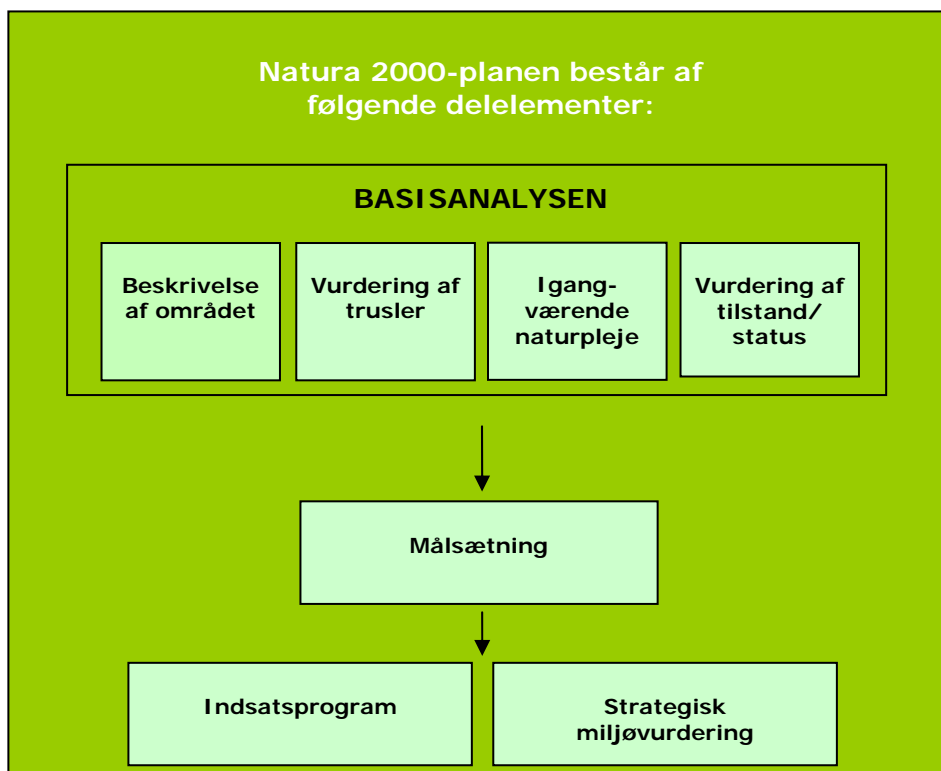
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Vadehavet og Vesterhavet og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 992 hektar og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H77.

Natura 2000-plan

På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 77		
Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310) Revling-indlandsklit (2320) Græs-indlandsklit (2330) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Vandløb (3260) Våd hede (4010) Tør hede (4030) Enekrat (5130) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Urtebræmme (6430)	Hængesæk (7140) Tørvelavning (7150) Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Bøg på muld (9130) Ege-blandskov (9160) Stilkeke-krat (9190) Skovbevokset tørvemose (91D0) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Flodperlemusling (1029) Havlampret (1095) Bæklampret (1096) Flodlampret (1099)	Laks (1106) Snæbel (1113) Odder (1355)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Områdets centrale elementer er de store fredede hede- og skovområder ved Nørholm Gods samt Karlsgårde Sø med omgivende naturarealer. Derudover omfatter området Varde Å opstrøms Varde og mindre strækninger af Ansager Å og Grindsted Å med tilstødende eng- og mosearealer.

Den fredede Nørholm Hede er en stor, sammenhængende hede af national betydning. Heden ligger som en mosaik af tørre og våde arealer. I et strøg over heden findes spredte partier med indlandsklitter.

Der er væsentlige forskningsmæssige interesser knyttet til fortsættelse af fri succession på den fredede hede, hvor vegetationsudviklingen har været fulgt gennem ca. 90 år.

Store dele af Nørholm Skov blev for knap 20 år siden fredet som urørt skov. Skoven ligger i et stærkt kuperet terræn på sydskrænten af Varde bakkeø og skoven er gennemskåret af flere bække og kildevæld. Skovnaturtyperne i området er blandt andet bøgeskov på muldbund og 200 år gammel stilk-egeskov samt den prioriterede våde naturtype elle- og askeskove.

Bøgeskov på muldbund med anemonetæppe. Foto: Naturstyrelsen Ribe.

Langs nord- og vestsiden af Nørholm Hede findes en række sure overdrevsarealer, der har stor regional betydning. I moserne langs Varde Å findes spredte forekomster af mere eller mindre tilgroede rigkær og kildevæld.

Karlsgårde Sø er blandt de største søer i sydvestjylland (85 ha). Søen er dannet ved opstemning i 1920-21 og ved tilledning af vand via kanaler fra Varde Å og Holme Å. Karlsgårde Sø er en næringsrig sø, og rummer en varieret bestand af langskudsvegetation.

Der er aflejret adskillige tons kviksølv på bunden af Karlsgårde Sø som følge af udledninger fra det daværende "Grindsted Værket" frem til 1970'erne.

Samtlige arter, der indgår i området's udpegningsgrundlag er knyttet til vandløbene i området. Varde Å er en af de kun fire åer, der rummer en ynglebestand af snæbel. Det vurderes, at der i dag kun er 7.000 snæbler tilbage i Danmark. Snæblen findes kun i den danske del af Vadehavet og gyder kun i syd- og sønderjyske vandløb. Derudover findes både en oprindelig laksestamme og bæk-, flod, og

Natura 2000-plan

havlampret. Flodperlemusling har sit eneste danske levested i Varde Å, senest blev den registreret i 1995 øst for Varde.

Odder genindvandrede til Varde Å-systemet efter midten af 1990'erne. Området vurderes at være vigtigt, dels som yngleområde dels som spredningskorridor langs områdets vandløbssystemer.

Ved Kalsgårde Sø er der i 2007 observeret vandflagermus og sydflagermus.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Natura 2000-området ligger i Varde Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Vadehavet og Vesterhavet.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering: En række af områdets lysåbne naturtyper findes som mindre, isolerede forekomster, f.eks. rigkær og kildevæld langs Varde Å og de mindre forekomster af hængesæk på Nørholm Hede.

En af de største trusler mod områdets vandrende fiskearter er vandløbsspærringer. I forbindelse med det igangværende LIFE-projekt om genopretning af Varde Å systemet, er der fjernet 2 væsentlige spærringer i Natura 2000-området.

Status for flodperlemusling i Varde Å er dårligt kendt, men hvis arten stadig findes i åen er den truet og dens forekomster fragmenterede.

Arealer med hængesæk på Nørholm hede trues bl.a. fordi de er små og fragmenterede. Foto: Naturstyrelsen Ribe.

Næringsstofbelastning fra luften med kvælstof overskrider den lave ende af intervallet for alle kortlagte naturtyper. På den meget næringsfattige naturtype hængesæk, er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for størstedelen af arealet. For alle skovnaturtyper er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet. For tør hede er den høje ende af tålegrænsen overskredet på en mindre del af arealet.

Områdets småsøer og vandhuller er truet af udvaskning af næringsstoffer fra landbrugsjord og luftbåren kvælstofbelastning.

Uhensigtsmæssig hydrologi: Udtørring af eng- og mosearealerne på grund af dræning og grøftning er udbredt i Varde Ådal. Dræningen af lavbundsarealerne har for nogle arealer betydet, at tørven er under omsætning, hvorved terrænet har sat sig, og derfor er mange lavbundsarealer i dag ved at forsumpe. Hvis vandstanden hæves i ådalen er der risiko for, at bl.a. rigkærslokaliteter bliver så våde, at det ikke er muligt at pleje dem ved afgræsning.

Pesticider og miljøfarlige stoffer: Forureninger med miljøfremmede stoffer fra det tidligere Grindstedværks produktion findes stadig i sedimentet i Karlsgårde Sø. Kviksølvforureningen vurderes at have været en væsentlig årsag til bl.a. flodperlemuslingens tilbagegang i de seneste årtier.

Tilgroning: Områdets lysåbne naturtyper er truet af tilgroning med vedplanter og høje urter. Forskningscentret for Skov- og Landskab har fulgt tilgroningen af Nørholm hede i ca. 90 år. Undersøgelser viser en tiltagende tilgroning af Nørholm Hede med bl.a. bjergfyr. Skov- og Landskab vurderer imidlertid, at der nu er tegn på, at bjergfyrens tilgroningsrate er aftaget. Det vurderes desuden at en øget bestand af hjortevildt skaber et øget græsningstryk på løvtræ i området.

Uhensigtsmæssig drift: Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges, f.eks. ved fjernelse af dødt træ, jordbearbejdning eller kørsel i skovbunden. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Hårdhændet vandløbsvedligeholdelse udgør en trussel for fiskene på udpegningsgrundlaget.

Invasive arter: Bjergfyr er udbredt i området, især på Nørholm Hede. Ligeledes udgør glansbladet hæg en potentiel trussel mod en fremtidig gunstig bevaringsstatus for flere naturtyper.

Igangværende pleje og genopretning

Et stort genopretningsprojekt, det såkaldte "Snæbel-projekt", er under gennemførelse i Varde Å på strækningen fra Ansager Stemmeværk til afløbet fra Karlsgårde Sø. Projektets hovedformål er at forbedre forholdene for snæbel, som er akut truet af udryddelse. Projektet løber frem til 2012, og i denne periode vil der blive nedlagt 13 større spærringer i vandløbene, genskabt gydemuligheder, reableret og genslynget ca. 30 km vandløb samt etableret ca. 470 ha opvækstområder for snæblens yngel.

I kraft af det samlede snæbel-projekt for vandløbene i Vadehavsområdet er mange af truslerne for arten fjernet, og det må formodes, at bestanden og dermed snæblens status har ændret sig. Den kommende Natura 2000-planlægning vil afsløre dette og tage højde for disse forhold.

Snæbel er en truet laksefisk, der lever i Varde å. En af truslerne mod snæbel er vandløbsspærringer, men dette problem afhjælpes i forbindelse med genopretning af Varde Å. Foto: Thil Nielsen, Tveskov og Hansen.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

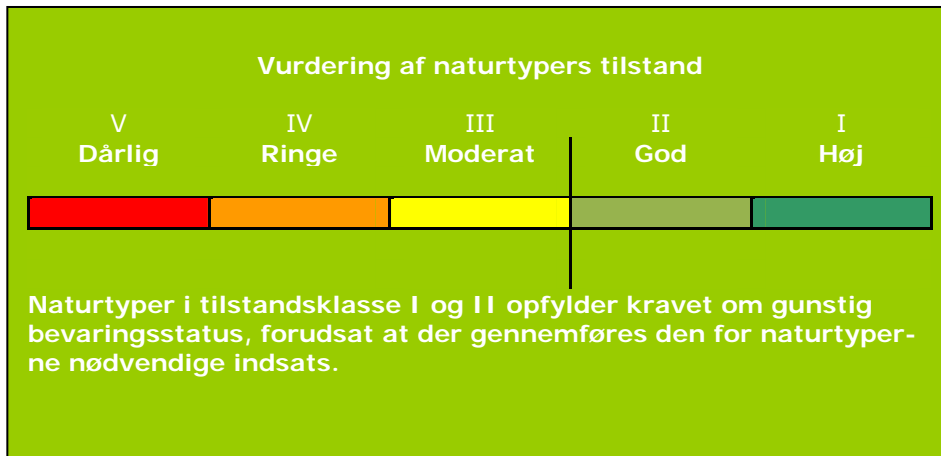
For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

For skovnaturtyperne i området gælder, at det kun er fredskovpligtige arealer, som på nuværende tidspunkt er kortlagt. Således er tilstanden nedenfor kun vurderet for fredskovpligtige skovnaturtyper.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden af 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

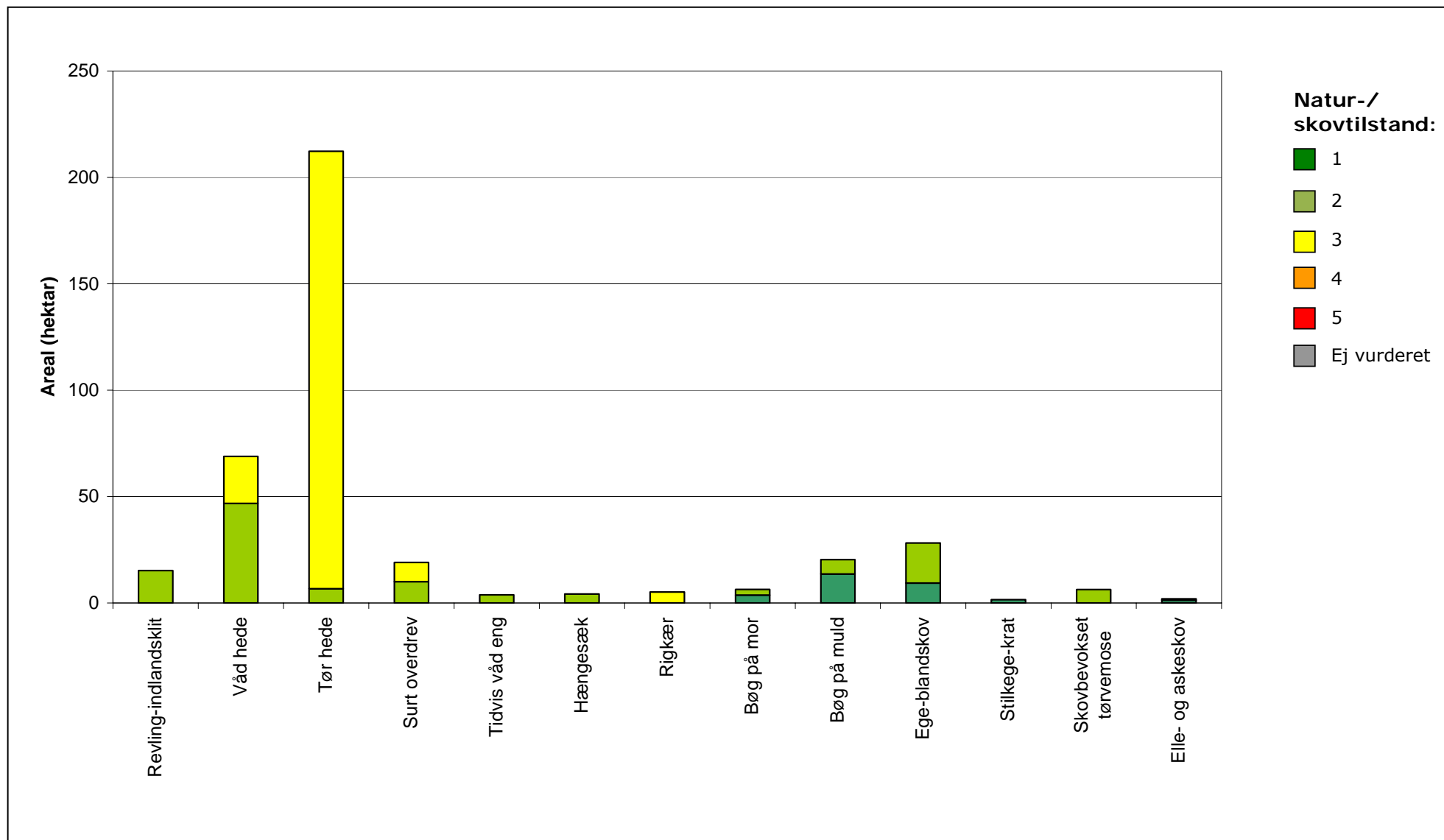

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

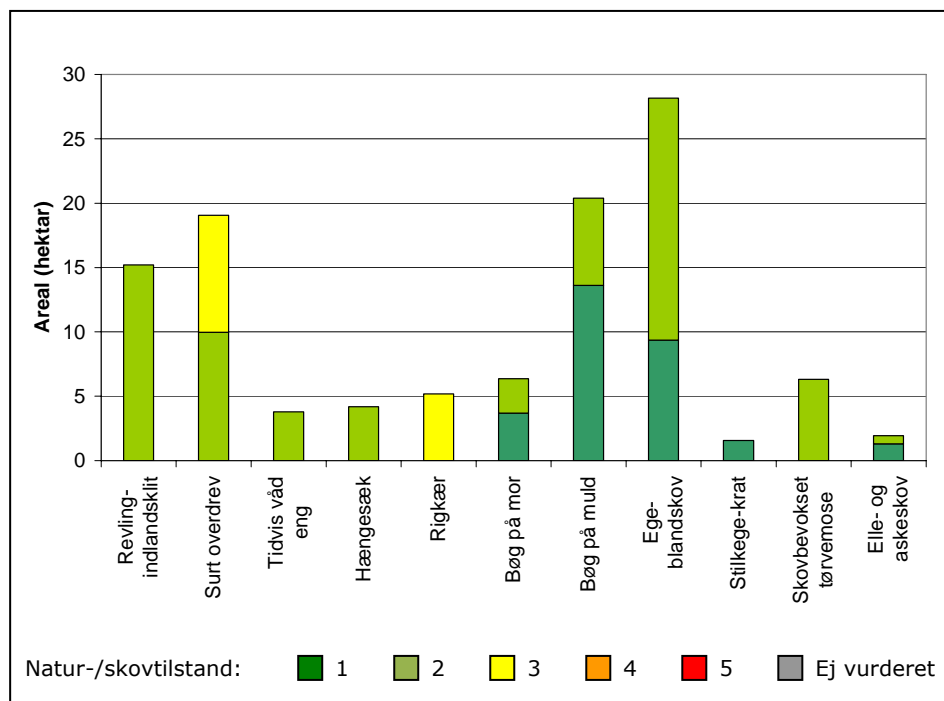
I figur 4a og 4b er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Natura 2000-plan

Figur 4. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Natura 2000-plan

Figur 4b. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet (våd hede og tør hede udeladt).

Hederne er med ca. 300 ha (våd hede, tør hede og revlingindlandsklit) de arealmæssigt vigtigste i området. Hele arealet med revlingindlandsklit samt hovedparten af arealet med våd og tør hede har en god artstilstand, hvilket indikerer, at de karakteristiske hedeplanter fortsat findes på lokaliteterne. Strukturindekset for våd og tør hede er generelt lavere end artsindekset, hvilket primært skyldes en omfattende tilgroning med græsser og vedplanter. Samlet set er næsten alle de tørre hedearealer og del af den våde hede i moderat naturtilstand mens revlingindlandsklit og dele af den våde hede er i god naturtilstand. Meget blåtopdominerede partier på den våde hede er kortlagt som tidvis våd eng eller naturarealer, der ikke er habitatnatur.

De sure overdrev i området omfatter dels artsrige overdrev, dels overdrev, hvor større partier er domineret af bølget bunke. På alle forekomster er artsindekset forholdsvis højt, men flere af overdrevene er præget af begyndende tilgroning med højere urter, hvilket bekræftes af at strukturtilstanden er moderat for 2/3 af arealet. Den samlede naturtilstand er ligeligt fordelt på tilstandsklasse II og III.

Den fredede otteradet ulvefod er fundet i området. Foto: Naturstyrelsen Ribe.

De to registrerede forekomster af rigkær langs Varde Å er i naturtilstandsklasse III, især på grund en betydelig dominans af høje urter, idet artsindekset er forholdsvis højt på hele arealet. Tidvis våd eng findes på knap 4 hektar og er vurderet i naturtilstandsklasse II, men strukturindekset er lavt, hvilket formodentligt skyldes tilgroning med høje urter. Naturtypen hængesæk findes i området med flere mindre forekomster, alle med en god naturtilstand selvom artstilstanden er moderat.

For skovtyperne samlet gælder, at skovtilstanden for 64 ha er vurderet til tilstandsklasse I eller II. Der er ingen skovnaturtype forekomster der er vurderet ringere end tilstandsklasse II i dette område.

Ni af området mere end 40 småsøer er kortlagt og tilstandsvurderet. Heraf er en enkelt en kransnålalge-sø, og de øvrige er af typen næringsrig sø. Bortset fra en enkelt i moderat naturtilstand er alle tilstandsvurderede søer i god naturtilstand.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er ikke udviklet et tilstandsvurderingssystem til arter.

Naturtypen tørvelavning er på udpegningsgrundlaget, men er ikke kortlagt i området.

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler

og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en *gunstig prognose*, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er *gunstig* eller *vurderet gunstig* for:

- *Bæklampret, da det vurderes at der tilstrækkelige egnede levesteder.*
- *Odder da bestanden generelt er i fremgang.*
- *Vandløb, hovedparten af målsætningerne i medfør af vandplanen er opfyldt.*
- *Efter genopretning af Varde Å vurderes prognosen for laks og snæbel gunstig på længere sigt.*

Prognosen for odder er gunstig, da bestanden er i fremgang. Foto Colourbox.

Prognosen er *ugunstig* eller *vurderet ugunstig* for:

- *Visse-, revling-, og græs-indlandsklit, våd hede, tør hede, enekrat, surt overdrev, tidvis våd eng, hængesæk og tørve-*

Natura 2000-plan

lavning pga. luftbåren kvælstofbelastning og tilgroning med især bjergfyr og højere urter. Naturtyperne hængesæk, tørvelavning og rigkær er desuden truet af fragmentering, da de alle har meget små spredte forekomster.

- *Bøg på mor, bøg på muld, ege-blandskov, stilkege-krat, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov på grund af luftbåren kvælstofbelastning.*
- *Flodperlemusling, da arten med sikkerhed kun er registreret med ganske få individer på et par lokaliteter inden for de sidste 20 år.*

Prognosen er ukendt for:

- *Kransnålalge-sø, næringsrig sø og urtebræmmer på grund af manglende kortlægning og tilstandsvurdering.*
- *Havlampret og flodlampret, på grund af manglende viden om bestandsstørrelser og udbredelse.*
- *Kildevæld, der ikke er registreret i området ved naturtypekortlægningen.*

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau.

En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

De væsentligste elementer i området er Varde Å, Karlsgårde Sø, Nørholm Skov og Nørholm Hede. Varde Å er det eneste kendte levested i landet for den truede art flodperlemusling. Derudover er vandløbet et af de få vandløb med en bestand af snæbel, der er både truet og på listen over prioriterede arter i EU.

Forekomsterne af naturtyperne våd hede, bøg på mor, bøg på muld og ege-blandskov i området udgør mere end 5% af det samlede kortlagte areal af naturtyperne i Danmark, naturtyperne prioriteres derfor højt. Rigkær er en truet naturtype der prioriteres højt. Det vurderes at kildevæld findes i små fragmenterede forekomster, men en målsætning afventer en kommende kortlægning af naturtypen i området.

For de store sammenhængende hedearealer på Nørholm Hede er målet at sikre hedens habitatnaturtyper. Samtidig har de forskningsmæssige undersøgelser på heden en bred europæisk betydning i udviklingen af viden om mulighederne for at sikre naturtyperne på lang sigt – eventuelt også uden plejemæssige indgreb. Hensynet til de fortsatte undersøgelser vil blive afspejlet i både de konkrete målsætninger og i den enkelte planperiodes indsatsprogram.

Det overordnede mål for området er:

- *At sikre områdets økologiske integritet i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.*
- *At sikre god-høj naturtilstand for områdets lysåbne naturtyper og skovnaturtyperne.*
- *At sikre vandløbene som egnede levesteder for snæbel og flodperlemusling. Da snæblen er akut truet af udryddelse prioriteres forbedrede forhold for snæblen over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.*
- *At habitatnaturtyperne på Nørholm Hede sikres. Området kan indtil videre ligge urørt, men naturtypernes areal og tilstand følges så tæt, at indsatsen kan ændres ved senere planrevisjoner, hvis det vurderes at være nødvendigt for at sikre habitatnaturtyperne.*
- *Forekomster af våd hede i Natura 2000-området i øvrigt opprioriteres.*

Natura 2000-plan

- *Rigkær prioriteres højt, da naturtypen er truet nationalt og prioriteret i EU. Naturtypens areal øges, og der skabes økologisk sammenhæng mellem de fragmenterede forekomster.*
- *Bøg på mor, bøg på muld og ege-blandskov prioriteres højt, idet naturtypernes forekomster i dette område er væsentlige på nationalt plan.*

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000-området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for nedennævnte bestandstal eller – for arter uden bestandstalsmål – grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder.*
- *Karlsgårde Sø sikres god-høj naturtilstand.*
- *Vandløbene sikres som egnede levesteder for snæbel og flodperlemusling. For snæbel vurderes det, at det igangværende naturgenopretningsprojekt sikrer indsatsen i 1. planperiode.*
- *At arealet med rigkær øges med i størrelsesordenen 3-7 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *At tilstanden af arealet med våd hede udenfor Nørholm Hede forbedres.*
- *At overvågningen af området understøttes af botaniske undersøgelser og registreringer som led i fortsættelsen af det forskningsprogram, som har kørt i godt 90 år, og som forestås af Skov & Landskab.*

Den konkrete målsætning for vandløbene er bl.a. at sikre egnede levesteder for snæbel og flodperlemusling. Foto: Naturstyrelsen Ribe.

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

En konflikt i området knytter sig til Nørholm Hede, hvor de forskningsmæssige interesser i at bevare heden urørt kan komme i modstrid med ønsket om at sikre habitatnaturtyperne som lysåbne naturtyper. Det gælder også de truede naturtyper surt overdrev og våd hede.

Nørholm Hede blev fredet i 1913 med det formål at bevare området "som et billede af de store hedeegne, der i tidligere tid omgav Herresædet Nørholm". Fredningen er en "status quo-fredning", dvs. der må ifølge fredningsteksten ikke gennemføres tiltag for at fastholde arealet som en lysåben hede. På langt størstedelen af arealet har der ikke været foretaget indgreb af nogen art, og arealet har f.eks. ikke været anvendt til afgræsning eller lignende. Siden fredningen har der været tilgroning af hedearealerne med selvsåede træer, især bjergfyr, eg og birk. Ifølge oplysninger fra Skov- og Landskab er der tegn på, at denne tilgroning er for aftagende både som følge af, at bjergfyrren er ved at udspille sin rolle, og at det næste successionsstadium med birk og eg indtil videre holdes nede af en nyere, stor dyrebestand.

Siden fredningen blev gennemført, er der med års mellemrum gennemført systematiske botaniske undersøgelser og registrering af tilgroningen på heden. Vegetationsudviklingen i området er derfor velbeskrevet gennem de seneste ca. 90 år. Der er en væsentlig forskningsmæssig interesse i at lade heden ligge urørt, for at kunne fortsætte studierne af udviklingen i området. Studier som kan få stor betydning for den europæiske videnudvikling om sikringen af naturtypen hede.

Målsætningen er at sikre områdets habitatnaturtyper. På baggrund af de forskningsmæssige interesser henligger Nørholm Hede urørt indtil videre, idet udviklingen i areal og tilstand af habitatnaturtyperne følges tæt.

Indsatsen for at redde snæblen handler bl.a. om at etablere fri passage i vandløbet ved at nedlægge stemmeværker. Desuden forsøger man at øge snæbellarvernes overlevelse ved at etablere mere eller mindre permanent oversvømmede arealer langs åstrækninger i ådalene. Der kan på konkrete lokaliteter opstå modstridende interesse mellem ønsket om at gennemføre disse tiltag af hensyn til snæbel og ønsket om at etablere de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for naturtyperne tidvis våd eng, kildevæld og rigkær.

Da snæblen er en prioriteret art, prioriteres forbedrede forhold for snæblen over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og

særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsats efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i naturtyperne vandløb, våd hede, tidvis våd eng, urtebræmme, hængesæk, tørvelavning, kildevæld og rigkær. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.*
- 1.3 *De terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet. Denne indsats sikres via vandplanen.*
- 1.4 *Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Det vurderes, at det igangværende naturgenopretningsprojekt sikrer indsatsen i første planperiode for havlampret, bæklampret, flodlampret, laks og snæbel.*
- 1.6 *Der sikres velegnede levesteder for odder.*
- 1.7 *Invasive arter som bjergfyr og glansbladet hæg bekæmpes så vidt muligt, og deres spredning søges forebygget udenfor Nørholm Hede.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomster af rigkær søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Indsats for kildevæld afventer kortlægning og indsats for flodperlemusling afventer undersøgelse af status, bestandsstørrelse og udbredelse.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Indsatsen i første planperiode for at sikre egnede levesteder for snæblen løftes af det igangværende naturgenopretningsprojekt (se sigtelinje 1).*
- 4.2 *Der foretages en eftersøgning af flodperlemusling med henblik på at få en status for artens bestandsstørrelse og udbredelse (Naturstyrelsen Ribe).*
- 4.3 *I første planperiode skabes der forudsætninger for, at arealet med rigkær kan udvides med i størrelsesordenen 3-7 ha.*
- 4.4 *Tilstanden af arealet med våd hede udenfor Nørholm Hede forbedres i første planperiode.*

Forslag til virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Forslag til virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

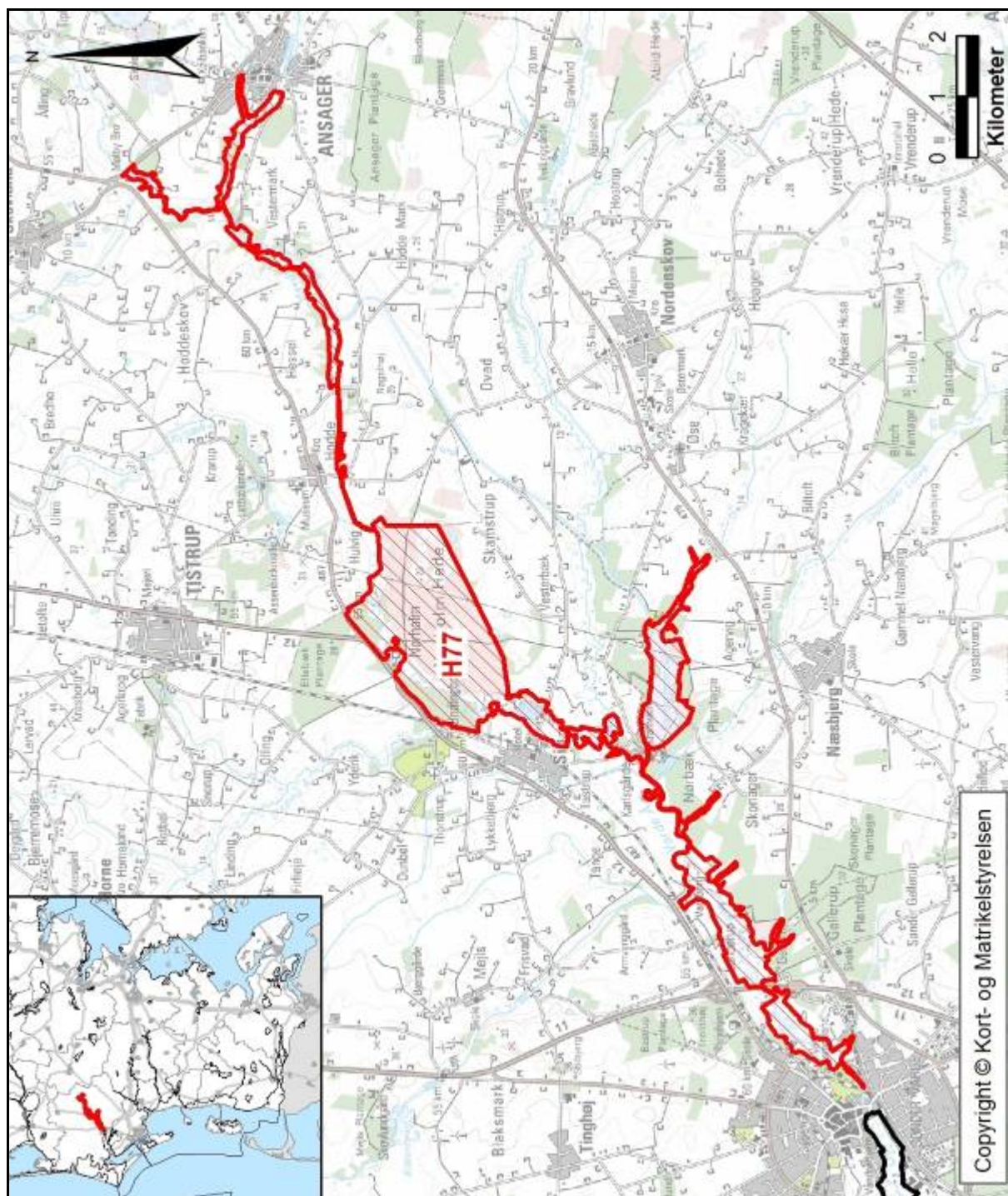
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækkes i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. N88

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H77 (rød afgrænsning). Andre Natura 2000-områder er vist med sort afgrænsning.

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund her af blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sorterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Natura 2000-plan

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. 88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk